

Wyrok z dnia 3 listopada 2010 r., V CSK 129/10

Pełnomocnik ustanowiony przez zgromadzenie wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może przyjmować oświadczenie zawierające rezygnację członka zarządu z pełnionej przez niego funkcji (art. 210 § 1 w związku z art. 202 § 4 k.s.h.).

Sędzia SN Mirosław Bączyk (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Barbara Myszka

Sędzia SA Anna Kozłowska

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa "V.S.", spółki z o.o. w O. przeciwko Adamowi S. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 listopada 2010 r. skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 grudnia 2009 r.

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego Adama S. na rzecz powoda "V.S.", spółki z o.o. w O. kwotę 111 756,80 zł, uwzględniając żądanie zgłoszone na podstawie art. 299 k.s.h.

W dniu 17 października 2005 r. "M.S.", spółka z o.o. (obecnie "V.S.", spółka z o.o.) nabyła od "M.", spółki z o.o. wierzytelność pieniężną przysługującą jej wobec dłużnika przelanej wierzytelności, tj. "S.", spółki z o.o. Wierzytelność ta wynosiła kwotę 105 591,45 zł i objęta została prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 1 marca 2006 r., wydanym na rzecz nabywcy wierzytelności przeciwko "S.". Egzekucja przeciwko temu dłużnikowi okazała się bezskuteczna, gdyż doszło do wyegzekwowania jedynie niewielkiej sumy. W dniu 15 grudnia 2004 r. pozwany złożył na ręce pełnomocnika spółki "S." rezygnację z pełnienia funkcji

jednoosobowego członka zarządu spółki i domagał się rozwiązania umowy o pracę. Na mocy uchwały walnego zgromadzenia wspólników z dnia 15 stycznia 2005 r. odwołano pozwanego z funkcji prezesa zarządu, a wniosek o wykreślenie pozwanego wpłynął do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 28 stycznia 2005 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, istniały podstawy do uwzględnienia roszczenia strony powodowej na podstawie art. 299 k.s.h., wystąpiły bowiem przesłanki tej odpowiedzialności, tj. bezskuteczność egzekucji wobec zadłużonej spółki i fakt pozostawania przez pozwanego członkiem zarządu spółki w czasie istnienia zobowiązania spółki objętego egzekucją.

Apelacja pozwanego została uwzględniona; Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok, oddalając powództwo. Uzpełnił postępowanie dowodowe i dopuścił dowód z przesłuchania pozwanego co do tego, czy był on członkiem zarządu spółki w czasie powstania jej zadłużenia w dniu 4 stycznia 2005 r., pozwany bowiem już w odpowiedzi na pozew kwestionował swój status członka zarządu w tym okresie i przedstawił stosowne dokumenty. Sąd Apelacyjny dopuścił także dowód z uchwały zgromadzenia wspólników spółki z dnia 2 czerwca 2004 r. o powołaniu pełnomocnika spółki do jej reprezentacji (art. 210 § 1 k.c.). Uchwała ta nie została złożona do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że pozwany pismem z dnia 15 grudnia 2004 r. złożył pełnomocnikowi spółki jednostronne oświadczenie o rezygnacji z funkcji prezesa zarządu spółki. Treść tego dokumentu korespondowała z zeznaniami pozwanego, że traktował on osobę pełnomocnika spółki jako umocowanego do jej reprezentowania w sprawach związanych z umowami ze spółką i w sporach zarządu ze spółką. Korespondował także z treścią świadectwa pracy. Skutecznie złożonego oświadczenia pozwanego o rezygnacji nie podważał, zdaniem Sądu, fakt, że w dniu 13 stycznia 2005 r. pozwany uczestniczył w akcie notarialnym z dnia 13 stycznia 2005 r. jako członek zarządu spółki, ponieważ w chwili zawierania umowy notarialnej jego mandat już wygasł.

W skardze kasacyjnej powoda podniesiono zarzuty naruszenia prawa procesowego, tj. art. 373 w związku z art. 368 § 1 pkt 1 i pkt 5, art. 321 w związku z art. 378 § 1 oraz w związku z art. 476¹⁴ § 2, art. 47 w związku z art. 479^{14b} k.p.c., oraz prawa materialnego, tj. art. 210 § 1 i art. 203 § 1 w związku z art. 156 k.s.h. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

U podstaw zarzutu naruszenia art. 210 § 1, art. 203 § 1 w związku z art. 156 k.s.h. znajduje się założenie, że ustanowiony w sytuacji określonej w art. 210 § 1 k.s.h. pełnomocnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest podmiotem umocowanym do przyjmowania oświadczeń woli obejmujących rezygnację z funkcji członka zarządu tej spółki (art. 202 § 4 k.s.h.). Należy przy tym zauważyć, że z ustaleń Sądów *meriti* nie wynika, iż w chwili ustanawiania pełnomocnika spółki i w chwili składania przez pozwanego oświadczenia o rezygnacji spółka miała status spółki jednoosobowej w rozumieniu art. 156 k.s.h.

Zgodnie z art. 210 § 1 k.s.h., w umowie między spółką a członkiem zarządu oraz w sporze z nim spółkę reprezentuje rada nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. W spółce doszło do ustanowienia pełnomocnika (tzw. pełnomocnika specjalnego) w uchwale wspólników z dnia 2 czerwca 2004 r., a w dniu 15 grudnia 2004 r. pozwany złożył temu pełnomocnikowi oświadczenie o rezygnacji z funkcji prezesa zarządu spółki. Powstała zatem kwestia, czy umocowanie wspomnianego pełnomocnika spółki, określone w art. 210 § 1 k.s.h., obejmuje również upoważnienie do przyjmowania wspomnianych oświadczeń, powodujących wygaśnięcie mandatu członka zarządu spółki. Chodzi o wyjaśnienie ogólnego określenia przez ustawodawcę zakresu reprezentacji spółki w wyniku użycia w art. 210 § 1 k.s.h. formuły „w umowie między spółką a członkiem zarządu”.

W literaturze prezentowane są w tej kwestii odmienne stanowiska, a w orzecznictwie Sądu Najwyższego zarysowała się tendencja do akceptowania umocowania zarówno funkcjonującej w spółce rady nadzorczej, jak i ustanowionego pełnomocnika spółki do przyjmowania oświadczenia obejmującego rezygnację z funkcji członka zarządu spółki (art. 202 § 4 k.s.h.). W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2004 r., V CK 600/03 (nie publ.) przyjęto, że oświadczenie woli o rezygnacji z funkcji członka zarządu spółki jest złożone z chwilą dojścia tego oświadczenia do rady nadzorczej w taki sposób, że w zwykłym toku czynności możliwe było zapoznanie się z jego treścią. Z powołaniem się na piśmiennictwo Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wygaśnięcie mandatu jest równoznaczne z wygaśnięciem stosunku organizacyjnego między członkiem zarządu a spółką, natomiast zarząd nie może reprezentować spółki w czynnościach z członkiem spółki. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2010 r., II CSK 301/09 (nie

publ.) przyjęto, że art. 201 § 1 k.s.h., wyznaczający zakres umocowania, odnosi się również do oświadczeń woli składanych przez strony w ramach stosunków obligacyjnych innych niż umowa zawarta między członkiem zarządu a spółką. Sąd Najwyższy uznał, że likwidator spółki może złożyć rezygnację ze swojej funkcji pełnomocnikowi spółki, ustanowionemu uchwałą zgromadzenia wspólników (art. 210 § 1 k.s.h.), a jeżeli takiego pełnomocnika wcześniej nie ustanowiono, likwidator powinien doprowadzić do jego ustanowienia i zakomunikować mu wolę rezygnacji ze swej funkcji (art. 61 k.c.).

Należy zatem przyjąć, że art. 210 § 1 k.s.h. przewiduje dla pełnomocnika spółki, ustanowionego uchwałą zgromadzenia wspólników, umocowanie do przyjmowania także oświadczeń zawierających rezygnację z funkcji członka zarządu (art. 202 § 4 k.s.h.), reprezentacja ta bowiem nie została ograniczona do samego zawierania (rozwiązywania) umów. Stylizacja tego przepisu wskazuje, że umocowanie to może obejmować także czynności prawne zmierzające do modyfikowania już istniejących umownych stosunków obligacyjnych, także w wyniku jednostronnych oświadczeń woli obejmujących wykonywanie uprawnień kształtujących. Nie ma więc uzasadnionego powodu, aby eliminować z zakresu umocowania pełnomocnika spółki jednostronne oświadczenia woli członka zarządu, które składane byłyby w ramach obligacyjnego stosunku organizacyjnego łączącego członka zarządu ze spółką i zmierzały do ustania takiego stosunku.

Jeżeli zgodnie z art. 202 § 5 k.s.h. do złożenia rezygnacji przez członka zarządu stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu zlecenia przez przyjmującego zlecenie (art. 746 § 2 k.c.), to chodzi o oświadczenie składane w ramach wspomnianego stosunku obligacyjnego. Ponadto należy stwierdzić, że rezygnacja z mandatu członka zarządu spółki w każdym czasie stanowi uprawnienie tego członka i nie powinno być ograniczane w wyniku ukształtowania się określonej sytuacji faktycznej w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, w której działa zarząd jednoosobowy i nie powołano rady nadzorczej, a samo złożenie bezpośrednio wspólnikom oświadczenia o rezygnacji nie byłoby prawnie skuteczne. W rezultacie należało przyjąć, że ustanowiony przez zgromadzenie pełnomocnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest umocowany do przyjmowania oświadczenia zawierającego rezygnację członka zarządu z pełnionej przez niego funkcji (art. 210 § 1 w związku z art. 202 § 4 k.s.h.).

Prezentowane określenie zakresu umocowania pełnomocnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ustanowionego w sytuacji przewidzianej w art. 210 § 1 k.s.h., nie oznacza, że w stanie faktycznym ustalonym przez Sądy *meriti* należało utrzymać zaskarżone orzeczenie. Jeżeli po skutecznym złożeniu przez pozwanego oświadczenia o rezygnacji nastąpiło inne zdarzenie, tj. uczestniczenie pozwanego w akcie notarialnym w imieniu spółki – z powołaniem się na aktualne dane w rejestrze handlowym – i podjęcie uchwały z dnia 15 stycznia 2005 r. o odwołaniu pozwanego z funkcji prezesa zarządu, to powstaje kwestia, czy ze strony spółki reprezentowanej w tym czasie przez ustanowionego, specjalnego pełnomocnika nie doszło jednak do wyrażenia – przynajmniej w sposób dorozumiany – woli kontynuowania mandatu członka zarządu przez pozwanego jeszcze w okresie powstania zadłużenia spółki ze względu na sytuację spółki pozbawionej odpowiedniego organu. Ocena Sądu Apelacyjnego w tym zakresie, przyjmującego wygaśnięcie mandatu już w dniu 15 grudnia 2004 r., bez względu na dalsze zdarzenia w relacji spółka – rezygnujący, jest zbyt kategoryczna i wymaga przedstawienia odpowiedniej, pogłębionej argumentacji prawnej przy uwzględnieniu wcześniej wskazanego zakresu umocowania pełnomocnika spółki i wspomnianych zdarzeń pojawiających się po złożeniu oświadczenia o rezygnacji.

W związku z tym, że Sąd Apelacyjny wprowadził trafnie przyjął reprezentację spółki przez pełnomocnika także w odniesieniu do oświadczeń o rezygnacji z mandatu członka zarządu, jednakże nie zanalizował w wystarczający sposób prawnego znaczenia wspomnianych faktów, powstałych po złożeniu spółce oświadczenia o rezygnacji, należało uznać zasadność zarzutu naruszenia art. 210 § 1 k.s.h. i uchylić zaskarżony wyrok oraz przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).